

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

Son 6 Jild 4

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ 6 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Науризбаева Нуржамал Қудайбергенова

TURKISTONDA OILA VA NIKOH MUNOSABATLARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI VA ROSSIYA
IMPERIYASI BOSQINIDAN KEYIN MINTAQADA YUZ BERGAN DEMOGRAFIK
JARAYONLAR 14-22

Ortiqov Yosin Abdulboqiyevich

DUNGANSHUNOSLIK TADQIQOTLARI TARIXSHUNOSLIGI (1990-2023) 23-34

Бобожонова Феруза Хаятовна

СОВЕТ ҲОКИМИЯТИ ДАВРИДА ҚУЙИ ВА ЎРТА ЗАРАФШОН ВОҲАСИДА ТАЪЛИМ
ТИЗИМИ 35-40

Halimov Tal'at

XX ASRNING 20-30 YILLARIDAGI QULOQLASHTIRISH SIYOSATI VA UNING
SALBIY OQIBATLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA) 41-45

Ilhomov Ziyovutdin Adxamovich, Shukurov Rustam Jo'raqulovich

ALEKSANDR BEKOVICH-CHERKASSKIY EKSPEDITSIYASINING BA'ZI TAFSILOTLARI:
EKSPEDITSIYANING BOSHLANISHI 46-54

Tilavova Shahnoza Salohitdinovna

MA'RIFATPARVARLARNING MATONATLI AYOLI XAYRINISO MAJIDXONOVA (1905-1937)
HAYOTI VA FAOLIYATIGA CHIZGILAR 55-59

Жайнаров Обиджон Ҳамид ўғли

XX АСР 20-ЙИЛЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА АДВОКАТУРА ТИЗИМИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР
(ФАРФОНА ВИЛОЯТИ МИСОЛИДА) 60-64

Toshpo'latov Mamadali Zaynidin o'g'li

NUROTA TUMANI YOSHLARINI QO'LLAB-QUVVATLASH YUZASIDAN AMALGA OSHIRILGAN
CHORA-TADBIRLARNING TARIXIY TAHLILI (2017-2024) 65-73

Umarov Baxtishod

SOMONIYLAR DAVRIDA BUXORODA ILM-FAN RIVOJI (TARIX VA TIBBIYOT MISOLIDA) .. 74-79

Ўўлдошев Салимжон Валиевич

ИНТЕГРАЦИЯЛАШУВ ЖАРАЁНЛАРИ ВА ХАЛҚ ЎЙИНЛАРИ 80-85

Askarov Azimjon Odiljon o'g'li

O'RTA OSIYODAGI ANGLIYA-ROSSIYA RAQOBATINING TARIXIY KONTEKSTI
VA KATTA O'YIN SIYOSATINING VUJUDGA KELISHI 86-91

Eshchanov Hurmat Matnazarovich

O'ZBEKISTON HUDUDI BRONZA DAVRIDA TOPOGRAFIK XUSUSIYATLARNI ETNIK
JARAYONLARI KARTOGRAFIYASI..... 92-95

Azamatova Gulmira Bayirbekovna

O'ZEKISTONDA AHOLI MIGRATSIYASI VA UNGA TA'SIR ETGAN IJTIMOIIYIQTISODIY

OMILLAR	96-100
<i>Raimov Mamasoat Safar o'g'li</i> ESKI TERMIZ HAQIDA TARIXIY MA'LUMOTLAR	101-105
<i>Usmanov Jahongir Xo'jaqulovich</i> MARKAZIY OSIYO TARIXSHUNOSLIGIDA ILK ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI	106-109
<i>Usmanova Inobat Ibragimovna</i> PROCESSES OF GEOGRAPHICAL LOCATION OF THE IRON AGE POPULATION OF UZBEKISTAN	110-115
<i>Bekmirzayev Islomjon Ibrohim o'g'li</i> O'RTA G'OVASOY HUDUDI QADIMGI DAVR AHOLI TURAR-JOYLARI XUSUSIDA AYRIM MULOHAZALAR	116-120
<i>Gadoyev Dadaxon Xayrulloevich</i> BUXORDAGI "MASJIDI BALAND" MASJIDI QURILISHI VA TARIXI	121-125
<i>Rajabova Sabohat Bobirovna</i> IQTISODIY HAYOTDA TADBIRKOR AYOLLARNING TUTGAN O'RNI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	126-132
<i>Aloxunov Alisher Ahmadjonovich</i> ARXELOGIYADA GEOGRAFIK AXBOROT TIZIMLARIDAN FOYDALANISHNING ASOSIY IMKONIYATLARI XUSUSIDA	133-138
<i>Sharopov Saidusmon Saidaxmadovich</i> XIX ASR OXIRI VA XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGINING JANUBISHARQIY HUDUDI SHAHARLARI, XUSUSAN QARSHI, SHAHRISABZ VA KITOB SHAHARLARINI RUS TARIXCHILARI ASARLARIDA YORITILISHI	139-144
<i>Axmedova Gulchehra O'skinovna</i> SHEROBOD VOHASI NOMODDIY MADANIYATI DURDONALARI	145-149
<i>Abduraximov Husniddin</i> O'ZBEKISTON VA AVSTRIYA RESPUBLIKASI O'RTASIDA INVESTITSIYAVIY, HUQUQIY HAMDA ILM-FAN SOHASIDA HAMKORLIKNING MUSTAHKAMLANISHI	150-158
<i>Turopova Mohidil Turdiyevna</i> O'ZBEKISTON JUNUBIY HUDUDLARI TOPONIMIKASINING TABIAT BILAN BOG'LIQLIGI VA URF-ODATLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	159-163
<i>Annayeva Zarifa Musurmonqulovna</i> EKOLOGIK HOLATNI BARQARORLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI	164-168
<i>Ahmadov Xurshid San'atovich</i> "CHIG'ATOY IMLOSI" VA MILLIY ZIYOLILAR	169-175
<i>Axmadova Nafisa Axmad qizi</i> O'ZBEKISTON VA GERMANIYA MADANIY ALOQALARINING RIVOJLANISHI	176-179

Жумаева Шоҳида Чориевна

МУСТАҚИЛЛИК ДАВРИДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ 180-186

Elmuratova Umida Farxadovna

TA'LIM IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHNING GENDER TENGLIGINI TA'MINLASHGA

TA'SIRI 187-191

Nazarov Otabek Muzrobovich

XX ASRNING 80-YILLARI QATAG'ONLIK SIYOSATINING SURXONDARYODAGI IJTIMOY-

IQTISODIY JARAYONLARGA TA'SIRI 192-197

Kupaysinov Ismoyiljon Ahmadjanovich

1950-1990 YILLARDA ANDIJON OBLASTI JAMOAT TRANSPORTI FAOLIYATI VA UNDAGI

AYRIM MUAOMMOLARNI MATBUOTDA YORITISHI ("KOMMUNIST" GAZETASI

MATERIALLARI MISOLIDA) 198-202

Oripova Laylo Zafarovna

O'ZBEKISTON YOZUVCHILAR UYUSHMASI FAOLIYATI TARIXIGA NAZAR 203-207

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Magsud Azad Guliyev

OZARBAYJONDA YASHIL ENERGIYAGA O'TISH: SO'ROQ NATIJALARINI TAHLIL

QILISH 208-214

Глазова Марина Викторовна

ВКЛАД «ЗЕЛЕНОВОГО» УЧЁТА В ФИНАНСОВОМ МЕНЕДЖМЕНТЕ В УСТОЙЧИВОЕ

РАЗВИТИЕ КОМПАНИЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ В УЗБЕКИСТАНЕ:

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ 215-231

Oramov Jaxongir Jurayevich

RAQAMLI INNOVATSIYALAR DAVRIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI BAHOLASHDA

EKONOMETRIK MODELLAR 232-238

Шадиева Дилдора Хамидовна

БАНК СОҲАСИГА РАҚАМЛАШТИРИШ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ ТАЪСИР 239-243

Umronov Eldorbek Sodirovich

TURISTIK KORXONALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI RAQOBATBARDOSHLIGINI

BAHOLASH 244-255

Sattarov Umirzoq Normengovich

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA TRANSFORMATSIYALASH JARAYONI... 256-262

Хамдамов Шавкат Комилович

СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА И БОРЬБА С БЕДНОСТЬЮ: СТРАТЕГИИ ФИНАНСИРОВАНИЯ В

УЗБЕКИСТАНЕ 263-267

Хайитов Жамшид Холвоевич

ИҚТИСОДИЁТДА ОБОДОНЛАШТИРИШ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ – ДАВР

ТАЛАБИ 268-272

Xurramov Azamat Fayzullayevich

BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA UY XO'JALIGI SEKTORINING O'RNI VA

ANAMIYATI 273-278

Алимханова Нигора Алимхановна

ТОВАР-МОДДИЙ ЗАХИРАЛАР АУДИТИДА ТАҲЛИЛИЙ АМАЛЛАРНИ ҚЎЛАШ 279-287

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Jumayev Oybek Maratovich

O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH DINAMIKASINING IJTIMOY-SIYOSIY JIHATLARI 288-296

Наврўзова Гулчеҳра Нигматовна

ХОЖА АҲРОР ТАЪЛИМОТИДА ИНСОНИЙ ҲАҚИҚАТ МАСАЛАСИ 297-302

Хайридинов Аббосхон Анварович

ҒАРБ МАДАНИЯТИНИ ОММАЛАШИШИГА ИЧКИ ОМИЛЛАР ТАЪСИРИ 303-311

Мухамеджанова Лалихон

АХЛОҚНИНГ ЖАМИЯТДАГИ ТРАНСФОРМАЦИОН ВА БАРҚАРОРЛАШТИРУВЧИ ФУНКЦИЯЛАРИ 312-317

To'yeva Muhayyo Shuhrat qizi

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING YANGILANISH JARAYONIDA XOTINQIZLAR INNOVATSION TAFAKKURINI OSHIRISH VA FAOLLASHUVI BORASIDAGI SIYOSATI:UMUMNAZARIY TAHLILLAR..... 318-322

Ro'zimurodov Siroj Madatovich

OILANING IJTIMOY-IQTISODIY MUNOSABATLARNI SHAKLLANTIRISHDA MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYANING TA'SIRI 323-326

Ravshanov Ulug'bek Rahbarovich

AXBOROT GLOBALLASHUVI SHAROITIDA YOSHLARDA MILLIY O'ZLIKNI TARBIYALASH MASALALARI 327-332

Allayarova Marxabo Mavlanovna

SHAXS BADIY IJODINI SHAKLLANTIRISHNING ESTETIK MUAMMOLARI VA MA'NAVIYAT 333-337

Хашимов Шерахон Жўрахонович

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚАРО ИМИДЖИНИНГ ЮКСАЛИШИДА ТИББИЁТ ТУРИЗМИНИНГ TUTGAN ЎРНИ..... 338-342

Soatov Rasul Muxitdinovich

BOBORAHIM MASHRAV HAYOTI VA IJODIDA TASAVVUFGA DOIR QARASHLAR TAHLILI 343-348

Ashurov Navfal Burxonjon o'g'li

MOVAROUNNAHR MIQYOSIDA NASAF SHAHRINING ILMIY-MADANIY ASOSLARI349-352

Ўразалиева Гулшада Бекнўлатовна

ГЕНДЕР ТЕНГЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ - ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН СТРАТЕГИЯСИНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШИ 353-358

Xudaynazarov Samad Xudayberdiyevich, Turgunov Azim Turgunovich

JAMIYATNING MA'NAVIY - IJTIMOY RIVOJLANISHIDA O'ZBEK XALQI MILLIY QADRIYATLARINING O'RNI 359-364

Suvanov Ilhom Abdixalilovich

AXBOROT-MAFKURAVIY TAHDIDLARGA QARSHI KURASHDA MILLATLARARO TOTUVLIK VA DINIY BAG'RIKENGLIKNI TA'MINLASHNING AHAMIYATI 365-371

Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna

SHARQ ALLOMALARI ASARLARIDA OILA VA TARBIYA MASALALARI 372-376

Kayumova Aziza Toshmuradovna

IBN XALDUNNING JAMIYAT VA IJTIMOYIY TARAQQIYOT TO'G'RISIDAGI QARASHLARI 377-381

G'ulomov Obid G'ayratovich

YOSHLAR MA'NAVIY KAMOLOTIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOYIY-MADANIY OMILLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 382-385

Панжиев Сухроб

ГЛОБАЛЛАШУВ ВА ҒОЯВИЙ ТАҲДИДЛАР ДАВРИДА ҲАҚИҚАТ ТУШУНЧАСИНИНГ АҲАМИЯТИ 386-391

Matnazarova Muhayyo Axmetjanovna, Azimova Charos Azamatovna

"ETNOS", "MILLAT" TUSHUNCHALARINING MAZMUN-MOHİYATI VA ULARNING ILMIY-NAZARIY TAHLILI 392-398

Amanov Alisher Kaxramonovich

VAQTNI ILMIY JIHATDAN TAHLIL QILISH HAMDA UNI FALSAFIY VA MADANIY NUQTAI NAZARDAN O'RGANISH 399-404

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Пайзибаева Мадинахон Собиржон қизи

БРИТАНИЯ ХАЛҚ ЭРТАКЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШИДА КЕЛЬТ МИФОЛОГИЯСИНИНГ ТАЪСИРИ ВА ЎРНИ 405-409

Tevosyan Gayane Arturovna

O'ZBEK VA RUS TILI GRAMMATIKASINING QIYOSIY TIPOLOGIYASI 410-417

Boynazarov Islom Abduxalimovich

INGLIZ TILIDAGI FALSAFIY TERMINLARDA SINONIMIYA HODISASI 418-421

Bahriddinova Yulduzxon Bahriddin qizi

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI BOTANIK TERMINLARNING NOMINATIV TAHLILI VA BINAR NOMLANISHI 422-426

Javliyev Mansurbek Odil o'g'li

KONSEPT TUSHUNCHASINING HOZIRGI ZAMON LINGVISTIKASIDA TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI 427-431

Ruziyev Xusniddin Baxritdinovich

PARALLEL KORPUSSLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI 432-436

Rahimova Shahnoza Palvannozirovna

INGLIZ TILIDAGI IBORALARNI O'RGANISHDA TARJIMA MUAMMOLARI 437-442

Muhamadiyev Timur Urazovich

INGLIZ TILIDAGI OAVDA OMMAVIYLASHMAGAN IBORALARDAN FOYDALANISH 443-446

<i>Панжиева Насиба Нармахматовна</i> ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ	447-451
<i>Умирова Дилфуза Суюновна, Асадов Шухрат</i> ОБРАЗОВАНИЕ ЯВЛЯЕТСЯ НЕОТЪЕМЛЕМОЙ И НЕПРЕРЫВНОЙ ЧАСТЬЮ ПРАВ И ИНТЕРЕСОВ ЧЕЛОВЕКА	452-456
<i>Ибрагимова Мохира Муратовна</i> ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПСИХОЛОГИЗМ И ЕГО ФУНКЦИИ В ТВОРЧЕСТВЕ ВИРДЖИНИИ ВУЛЬФ	457-464
<i>Тойчиева Насибахон Суранбаевна, Ткебучава Ирина Георгиевна, Темирова Шоира Гайбуллаевна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ИЗУЧЕНИИ ИСТОРИИ ЛИНГВИСТИКИ	465-477
<i>Nurimova Diyora</i> LIRIK DISKURS VA UNING MOHIYATI	478-482
<i>Axmadjonova Mohinur Iqboljon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILIDA NUTQ AKTLARINING SEMANTIK TUZILISH TAHLILI	483-491
<i>Jumanazarov Shukurali Tashmamatovich</i> KORPUS TUZISH TEXNOLOGIYASI.....	492-495
<i>Samadova Oydin Ilxomjon qizi</i> FRAZEOLOGIK BIRLIK TUSHUNCHASI HAMDA UNING QO'LLANILISHI	496-500
<i>Xamrayeva Rano Rajabovna</i> XX ASR INGLIZ ILMIY FANTASTIKASINI TARJIMA QILISH XUSUSIYATLARI	501-505
<i>Ermatov Ixtiyor, Mamatqulov Azizbek</i> A.HOJIYEVNING TERMINOLOGIK LUG'ATLARI XUSUSIDA	506-510
<i>Muxtorova Moxlaroyim</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA TANBEH BERISHNI BILDIRUVCHI BIRLIKLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	511-517
<i>Abdullayeva Nilufar Ramazonovna, Aliqulova Rohila</i> O'SIMLIK NOMLARI BILAN BOG'LIQ TARBIYAGA OID MAQOL VA MATALLARNING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI	518-521
<i>Носирова Мубина Олимовна</i> СПЕЦИФИКА ОТРАЖЕНИЯ АНТРОПОЦЕНТРИЧЕСКИХ ПОСЛОВИЦ В СЛОВАРЯХ РАЗНОСИСТЕМНЫХ ЯЗЫКОВ	522-528
<i>Xasanov Zafar Baxtiyorovich</i> ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA SPORT ATAMALARINI O'RGANISHNING NAZARIY ASOSLARI	529-534
<i>Рахматов Бекзод Уктам угли</i> СОЦИАЛЬНО-ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ПОНЯТИЯ «УЧИТЕЛЬ»	535-539

Yaxyoyev Fayzullo muhammadsoli o'g'li

XX ASRNING IKKINCHI YARMIDA ALISHER NAVOIY LIRIKASIGA DOIR MATNSHUNOSLIK
BILAN BOG'LIQ TALQINLAR..... 540-546

Otajonova Dildor Baxtiyarovna

KORPUS TURLARINING LINGVISTIKA SOHASINI TARAQQIY ETTIRISHDAGI
AHAMIYATI 547-551

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович

МАЪНАВИЙ ЗИЁН КОМПЕНСАЦИЯСИ МИҚДОРИНИ АНИҚЛАШНИНГ НАЗАРИЙ ВА
АМАЛИЙ MASALALARI 552-559

Fayzullayev Aslbek Ulug'bek o'g'li

MULKNI QASDDAN NOBUD QILISH YOKI UNGA ZARAR YETKAZISH UCHUN JINOIY
JAVOBGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI 560-564

Элмуродов Ҳусан Элмуродович

МЕҲНАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ СОҲАСИДА ЎҚУВДАН ҲАМДА БИЛИМ ВА
КЎНИКМАЛАРИ ТЕКШИРУВДАН ЎТМАГАНДА ИШДАН ЧЕТЛАШТИРИШ..... 565-572

Аслонова Лайло Олимовна

ИЛМИЙ ХОДИМЛАР ҲУҚУҚИЙ МАҚОМИНИ БЕЛГИЛАШНИНГ АЙРИМ
MASALALARI 573-583

Файзиева Гулрух Мухаммади кизи

НЕКОТОРЫЕ ПОНЯТИЯ В СФЕРЕ ГАРАНТИИ ПРАВО НЕПРИКОСНОВЕННОСТИ
ЖИЛИЩА 584-588

Ибрагимова Сабина Эркиновна

К ВОПРОСУ О СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ В СФЕРЕ
ДОСУДЕБНОГО УГОЛОВНОГО ПРОИЗВОДСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН..... 589-593

Tosheva Maftuna Anvar qizi

AXLOQQA QARSHI JINOYATLARNING JINOYAT-HUQUQIY JIHATLARI 594-600

Халилов Дониёр Нортажиевич

КОНСТИТУЦИОННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПРАВ И
СВОБОД В СОЦИАЛЬНОМ ГОСУДАРСТВЕ 601-607

Файзуллаева Нигорахон Равшановна

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОГОВОРА В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНОГО
КУЛЬТУРНОГО ПРАВА 608-618

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Saydillayeva Mehrinaz Bahodir qizi

OLIY TA'LIM TIZIMIDA TA'LIM DASTURLARINI LOYIHALASHTIRISH ASOSIDA PEDAGOGIK
TA'LIM METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI 619-626

Ubaydullaeva Jamila Hurramovna

DARS TURLARI VA DARSNI REJALASHTIRISHGA NISBATAN YONDOSHUVLAR 627-631

<i>Ro'ziyeva Nazira Yodgorovna, Panjiev O'g'ilshod Baxodir qizi, Jo'raev Baxodir Norbo'tayevich</i> O'QUVCHILARGA TABIATNI ASRASH VA EZOZLASHNI "YASHIL MAKON" MILLIY TEKNOLOGIYA LOYIHASI ASOSIDA AMALIY ANJUMANLAR ORQALI OLIB BORISH	632-640
<i>Юлдошев Рустам Дилшод угли</i> РОЛЬ ПРАГМАТИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ИЗУЧЕНИИ ЯЗЫКА И КОММУНИКАТИВНОМ ПРОЦЕССЕ	641-645
<i>Razzakov Baxrom Abdug'afurovich</i> BO'LAJAK MUHANDISLAR UCHUN OG'ZAKI MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH: INGLIZ TILI DARSLARIDA TRANSPORT TERMINOLOGIYASINI O'RGANISHGA MISOLIDA.....	646-650
<i>Salimova Shahlo Sayfulloyevna</i> TA'LIM TIZIMIDA XAVFSIZ MUHITNI YARATISH MUAMMO VA ISTIQBOLLARI	651-656
<i>Kuchkarova Arofathon</i> MATEMATIKA DARSLARIDA INNOVATSION TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH (GEOGEBRA DASTURI MISOLIDA)	657-661
<i>Radjabova Gulnoza Giyosiddinovna</i> YOZISH BO'YICHA KO'RSATMALARNI TAKOMILLASHTIRISHDA ZAMONAVIY AMERIKA INGLIZ TILI KORPUSINING (COCA) ROLI	662-669
<i>Sharifov Muxriddin Kamoladdin o'g'li</i> PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARIDA MAXSUS FANLARNI O'QITISH ISTIQBOLLARI	670-675
<i>Saidova Surayyo Yarqulovna</i> NOFILOGIK TA'LIM YO'NALISHI TALABALARI O'QISH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA SOHAVIY MATNLAR XUSUSIYATLARI VA MATN TANLASH TAMOYILLARI	676-686
<i>Djalolov Furqat Fattohovich</i> UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA INGLIZ TILI TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA SIFATINI YAXSHILASH YO'LLARI	687-691
<i>Niyazova Minara Baxramovna</i> TEKNIKA OLIY O'QUV YURTLARIDA TALABALARNI FRANSUZ TILIGA QIZIQTIRISHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI.....	692-697
<i>Amrillayev Husniddin Ashrab o'g'li</i> OLY TA'LIMDA VIRTUAL LABORATORIYALARDAN O'QUV JARAYONIDA FOYDALANISHNING PEDAGOGIK JIHATLARI	698-702
<i>Boboyeva Zarifa Jahonqulovna</i> SPORT TAYYORGARLIK JARAYONLARINING ADAPTIV MEXANIZMLARI.....	703-708
<i>O'rozov Shahobiddin Ziyadullayevich</i> AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA DAVLATNI BOSHQARISH TAMOIYILLARI.....	709-713
<i>Muxtshamova Parvina Zahitovna</i> ESL DARSLARIDA HAQIQIY MATERIALLARDAN FOYDALANISH	714-716

Received: 20 May 2024
Accepted: 30 May 2024
Published: 19 June 2024

Article / Original Paper

THE PROCESS OF TRANSFORMATION IN THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE REGION

Sattarov Umirzak Normengovich

Karshi State University doctoral student

umurzoqsattarov362@gmail.com

Abstract. This article provides a comprehensive overview of the process involved in achieving sustainable development in the region. He emphasizes the interdependence of economic, social and environmental factors and the importance of a holistic approach. Diversification of the economy towards sustainable sectors, responsible management of resources, promotion of social equity, investment in infrastructure and effective governance, public engagement, education, capacity building and sustainability measures are covered. By adopting these principles, regions can work toward long-term economic prosperity, social inclusion, and environmental sustainability.

Key words: transformation, planned economy, diversification, technological, environmental, global, climate change, competition.

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA TRANSFORMATSIYALASH JARAYONI

Sattarov Umirzoq Normengovich

Qarshi davlat universiteti doktoranti

Annatotsiya. Ushbu maqolada mintaqada barqaror rivojlanishga erishish bilan bog'liq jarayonning to'liq ko'rinishini taqdim etadi. U iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik omillarning o'zaro bog'liqligini va yaxlit yondashuvning muhimligini ta'kidlaydi. Iqtisodiyotni barqaror sektorlar sari diversifikatsiya qilish, resurslarni mas'uliyatli boshqarish, ijtimoiy tenglikni rag'batlantirish, infratuzilma va samarali boshqaruvga sarmoya kiritish, jamoatchilikni jalb qilish, ta'lim, salohiyatni oshirish va barqarorlikni oshirish choralari qamrab olingan. Ushbu tamoyillarni qabul qilish orqali mintaqalar uzoq muddatli iqtisodiy farovonlik, ijtimoiy inklyuziya va ekologik barqarorlikka erishish yo'lida harakat qilishlari mumkin.

Kalit so'zlar: transformatsiya, rejali iqtisodiyot, diversifikatsiya, texnologik, ekologik, global, iqlim o'zgarishi, raqobat.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I6Y2024N37>

Kirish. Transformatsiya jarayonini uning aniqlovchi omillari, tezligi va oqibatlari nuqtai nazaridan turlicha talqin qilish mumkin. Ma'lumki, ko'pchilik mamlakatlarda rejali iqtisodiy tizimdan bozor iqtisodiy tizimiga keng ko'lamli o'zgarishlar asosan siyosiy va ma'muriy omillar ta'sirida bo'lgan.

Yevropa Ittifoqida va ayniqsa uning Sharqiy Yevropaga a'zo bo'lgan ba'zi davlatlarida millatlararo siyosiy muhitga moslashish majbur bo'ldi. Nihoyat, texnologik, ekologik va/yoki energetik muammolarning jamlangan omillari ko'plab viloyatlar va shaharlarni biznes,

fuqarolar va fuqarolik jamiyati kabi mahalliy manfaatdor tomonlar tomonidan asosan pastdan yuqoriga boshlangan barqaror rivojlanish strategiyalari sari o'zgarishiga turtki bo'ldi. Bu istiqbollarning barchasi mintaqaviy rivojlanishning turli jihatlarini ta'kidlaydi. Hozirgi vaqtda mintaqaviy rivojlanish nazariyalari diversifikatsiya bilan tavsiflanadi — nazariyalarning butun majmuasini ularning “fazoviy ma'lumot shkalasi” (o'rganilayotgan hududlar hajmi), ma'lum bir nazariya talab qiladigan “siyosat aralashuvi” turiga qarab ajratish mumkin. yoki mexanizmlar va o'zaro ta'sirlarning kutilayotgan ijtimoiy integratsiyasi bilan bog'lashadi.

Barqaror rivojlanish jamiyatning barqarorlikka chuqur o'zgarishiga asoslanadi va har bir darajadagi o'zgarishlarni talab qiladi: texnologik va iqtisodiy tuzilmalar, institutsional, tashkiliy va rejalashtirish tuzilmalari va jarayonlari, shuningdek, madaniy va individual jihatlar. Xuddi shunday, mintaqaviy rivojlanish ijtimoiy-siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlar tufayli ichki xilma-xillik bilan tavsiflangan bo'lsa-da, mahalliy iqtisodiyotlarning o'zgarishi jarayoni va mintaqaviy o'zgarishlarning mintaqaviy rivojlanish uchun oqibatlarini tushuntirish uchun turli nazariyalar ishlab chiqilgan.

Biroq, bu jarayonga ta'sir etuvchi mexanizmlar va omillar bo'yicha kelishuvga hali erishilgani yo'q. Bundan tashqari, mintaqaviy rivojlanishga klassik yondashuv odatda barqaror rivojlanish tamoyillariga yetarlicha e'tibor bermaydi, birinchi navbatda, ko'plab tadqiqotchilar barqaror mintaqaviy rivojlanish (deyarli) atamalar nuqtai nazaridan qarama-qarshilik ekanligini ta'kidlaydilar.

Adabiyotlar tahlili. Hududlarning barqaror rivojlanishidagi o'zgarishlar jarayonini ilmiy asoslash iqtisodiyot, ekologiya, sotsiologiya va siyosatshunoslik kabi turli sohalardagi turli tadqiqotchilar va olimlarning hissalarini o'z ichiga oladi. Butun jarayonni bitta shaxs yoki guruhga bog'lash qiyin bo'lsa-da, bir qancha taniqli tadqiqotchilar va institutlar mavjud bo'lib, ularning faoliyati ushbu murakkab hodisani tushunishga sezilarli hissa qo'shgan. Ulardan ba'zilarini ko'rib o'tamiz.

Brundtland komissiyasi (Atrof-muhit va rivojlanish bo'yicha Jahon komissiyasi): 1983 yilda Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan tashkil etilgan va Gro Xarlem Brundtland raisligidagi Brundtland komissiyasi 1987 yilda “Bizning umumiy kelajagimiz” to'g'risidagi muhim hisobotni tayyorladi. Ushbu hisobot barqaror rivojlanish konsepsiyasini taqdim etdi va ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanish omillarining o'zaro bog'liqligini ta'kidladi. **Birlashgan Millatlar Tashkilotining Taraqqiyot Dasturi** (UNDP): BMTTD global miqyosda barqaror rivojlanishni tadqiq qilish va rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi. BMTTD o'zining hisobotlari, tadqiqot loyihalari va tashabbuslari orqali mintaqaviy darajadagi barqaror rivojlanish jarayonlari va muammolari haqida qimmatli ma'lumotlarni taqdim etadi. **Akademik muassasalar va tadqiqotchilar:** Ko'plab ilmiy muassasalar va alohida tadqiqotchilar barqaror rivojlanish va mintaqaviy o'zgarishlarni ilmiy tushunishga hissa qo'shdilar. Jeffri Saks, Amartya Sen va Elinor Ostrom kabi olimlar barqaror rivojlanish, jumladan, qashshoqlikni kamaytirish, atrof-muhitni muhofaza qilish va boshqaruv masalalari bo'yicha keng qamrovli tadqiqotlar o'tkazdilar. **Hukumatlararo panellar va agentliklar:** Iqlim o'zgarishi bo'yicha hukumatlararo panel (IPCC) va Birlashgan Millatlar Tashkilotining Atrof-muhit bo'yicha Dasturi (UNEP) kabi idoralar ilmiy bilimlarni sintez qilish va mintaqaviy darajada barqaror rivojlanish bo'yicha siyosiy tavsiyalar berishda muhim rol o'ynaydi. **Nodavlat notijorat tashkilotlari va fuqarolik jamiyati tashkilotlari:** nodavlat notijorat tashkilotlari (NNT) va fuqarolik jamiyati tashkilotlari (JJT) ko'pincha mintaqaviy darajada

barqaror rivojlanish masalalari bo'yicha ommaviy tadqiqot va targ'ibot ishlarini olib boradi. Ularning hissasi jamiyatga asoslangan tadqiqotlar, salohiyatni oshirish tashabbuslari va barqaror rivojlanish amaliyotlarini ilgari surishga qaratilgan siyosatni targ'ib qilishdan iborat.

Umuman olganda, hududlarning barqaror rivojlanishidagi o'zgarishlarni ilmiy asoslash jarayoni butun dunyo bo'ylab tadqiqotchilar, muassasalar va tashkilotlarning birgalikdagi sa'y-harakatlarini o'z ichiga oladi, ularning har biri ushbu sohaga qimmatli tushuncha va tajribalar qo'shadi.

Muhokama va natijalar. Barqaror mintaqaviy rivojlanish jarayonining tezligi va xarakteriga ta'sir qiluvchi bir qancha asosiy omillar mavjud. Ular mintaqaning ishlab chiqarish tomoniga (ishlab chiqarish unumdorligi omillari), mintaqaviy mahsulotlarga bo'lgan talabga ta'sir qiluvchi (ijobiy yoki salbiy) talab omillariga, yangi, samaraliroq biznes modelini yaratishga ta'sir qiluvchi omillar to'plamiga tegishli bo'lishi mumkin. Yuqori texnologiyalar, atrof-muhit va resurslar samaradorligi. Sanab o'tilgan omillardan eng klassik (va ko'pincha bir vaqtning o'zida "darbo'g'az") "omillar bilan ta'minlanganlik" va nisbatan byudjet tadbirkorlik faoliyati tabiatiga asoslangan raqobatbardosh ustunlik deb hisoblanishi mumkin.

Talab omillariga nafaqat hududiy mahsulotlarga bo'lgan talab, balki ushbu mahsulotlarni sotishda ishtirok etuvchi xo'jalik yurituvchi subyektlarning samaradorligi ham kiradi[4;6]. RuntimeObject o'lkashunoslik va o'lkashunoslik omillari asosida kichik biznesning rivojlanishi tufayli mintaqaviy rivojlanish ostidagi hududning kelajakdagi biznes modelining ajralmas qismi hisoblanadi. Rossiyaning bir qator shimoliy va Arktika mintaqalarida qayta tiklanadigan energiya manbalari salohiyati katta, ammo aslida bu manbalar ulardan foydalanish uchun eng eskirgan texnologiyalardan foydalangan holda samarasiz foydalanilmoqda. Ilm-fanning ta'kidlashicha, ekologik barqarorlikning asosiy elementi aholining mintaqaviy munosabati, eski odatlar va yomon, erta odatlarning katta o'zgarishidir. Mintaqaviy ekologik mehmondo'stlikni birgalikda yaratish uchun asosiy ekologik qarorlar, shuningdek, iqtisodiy va ijtimoiy qarorlar orqali qaror qabul qilish darajasida strategiya ishlab chiqish kerak. Shuni ta'kidlash kerakki, inqirozlar — o'zgarishlarni tushunish va rivojlanishning yangi yo'llarini izlash uchun qulay vaqt. Davlat sektori xarajatlarini majburiy qisqartirish uzoq muddatda foydali bo'lishi mumkin, chunki bu hukumat ma'muriyatiga isrofgarchilik funksiyalaridan voz kechish, samaradorlikni oshirish, bandlikni qisqartirish va jamiyat ehtiyojlarini qondirishni markazlashtirmaslik haqida signal beradi. Shuningdek, bu mahalliy kompaniyalar faoliyatini yoritib berish va mahalliy bozorga e'tibor qaratish, shuningdek, mahalliy aholi uchun yangi imkoniyatlar yaratish imkoniyatidir. Mintaqaviy sektorlarning rivojlanishi mintaqaning investorlar va ishchilar uchun jozibadorligiga ta'sir qilishi mumkin, ular o'sib borayotgan sektorda ish izlashlari va sog'liqni saqlash, chakana savdo kabi boshqa tarmoqlarni rivojlantirishlari mumkin. Mintaqaning yangilangan jozibadorligi uchun, Bialy va Chech ta'kidlaganidek, nafaqat iqtisodiy barqarorlikni, balki ijtimoiy va tabiiy barqarorlikni ham o'z ichiga olgan barqaror rivojlanishga erishish eng yaxshisidir. Masalan, aylanma iqtisodiyot, barqaror ishlab chiqarish va shahar, yashil faoliyat va strategiyalar.

Haydovchilar ko'p turdagi aktivlarga, jumladan, insoniy, ijtimoiy, jismoniy va tabiiy investitsiyalarga imkon beruvchi, rag'batlantiruvchi va harakatlantiruvchi narsa sifatida ko'riladi. Ular, shuningdek, kerakli o'zgarishlarga to'sqinlik qilishi va mumkin bo'lgan qarshi choralarga bo'lgan ehtiyojni oshirishi mumkin. Birinchidan, ularning barchasi ta'lim va kadrlar tayyorlash, ilmiy-tadqiqot, innovatsiyalar va infratuzilmaga sarmoya kiritish uchun mas'uldir.

Boshqalar ekotizim xizmatlari uchun to'lovlarni qoplash va minimal tashqi ta'sirlar bilan to'yimli oziq-ovqatlarni ishlab chiqarish, oziq-ovqat yaxlitligini saqlash, tabiiy resurslarning tarkibi va ulardan foydalanish, oziq-ovqat ishlab chiqarish uchun biotik resurslar, o'simliklar va hayvonlardagi patogenlarga qarshi tabiiy tartibga solish va himoya mexanizmlarini saqlash uchun teng javobgarlikka ega.

Agar bu sodir bo'lsa, hozirgi tabiiy kapitalni qo'lga kiritish va saqlab qolish ham muhimdir. Bu, shuningdek, barcha qayta tiklanadigan tabiiy kapitalni himoya qilish, o'stirish va tiklashni va qayta tiklanmaydigan elementlarni saqlashni o'z ichiga oladi. Ekotizimlar bilan uyg'unlikda yaxshiroq hayotga intilish, sayyoramiz va odamlarning yaxshi kelajagini ta'minlash barqaror rivojlanishning asosiy maqsadi hisoblanadi. Biroq, bunga erishish uchun qanday harakat qilishimiz mumkinligiga kamroq e'tibor qaratildi[9;7]

Transformatsiya maqsadlarni harakatlar bilan bog'laydigan muhim elementga aylandi. Ular barqaror rivojlanish siyosatini amalga oshirishni qo'llab-quvvatlashning bir usuli bo'lib, ularni barqaror rivojlanishga olib keladigan tizimlar mohiyatidagi o'zgarishlarni ifodalaydi. Ular, shuningdek, tizimli o'zgarishlarning tarkibiy va uzluksiz jarayoni sifatida rivojlanishning yangi qarashlari bilan bog'liq. Ularni amalga oshirish jarayonini rag'batlantiradigan tadbirlar bo'yicha muhokama va tadqiqot yo'qligi ta'kidlanadi.[10;3] Shunday qilib, kelajakdagi transformatsiya tadqiqotlari olimlar va amaliyotchilar uchun yangi rivojlanish yo'lini yaratishi mumkin bo'lgan yangi sohadir.

Muayyan biofizik, huquqiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy konstitutsiyaning ko'p funksiyali landshaftlari sifatida hududlar ekologik intilishlarni ijtimoiy va iqtisodiy talablar bilan birlashtirishga yordam beradi. Ta'lim barqaror rivojlanishning barcha shakllarida birinchi o'rinda turadi va mintaqaviy rivojlanish doirasida keng e'tirof etilgan. U ekologik menejment, boshqaruv amaliyoti, mojarolar va ittifoqlar, ayniqsa, qishloq joylari va kichik va o'rta shaharlardagi dala ishlari bo'yicha keng adabiyotlarni o'z ichiga oladi. Shuning uchun bilimga kirish barqaror mintaqaviy rivojlanishning muhim qismidir. Ta'lim nafaqat hududiy rivojlanishning ma'lum sohalarida, masalan, fazoviy rejalashtirishda, balki boshqa ma'muriy sohalarda ham davom ettirilishi mumkinmi? Barqaror rivojlanish tamoyillari borgan sari mintaqaviy rivojlanish strategiyalarining bir qismiga aylanib bormoqda va ikkalasida ham ekologik farovonlik, ijtimoiy xavfsizlik va farovonlik uchun o'xshash mezonlardan foydalaniladi. Biologik xilma-xillikni muhofaza qilish, iqlimni saqlash va resurslardan barqaror foydalanishning global muammolari haqiqatan ham mintaqaviy o'lchov bilan uzviy bog'liq va muvofiqlashtirilgan, fazoviy jihatdan aniq yondashuvlarni talab qiladi.[13;9] Mintaqaviy rivojlanish kontekstida boshqaruv jarayonlari va ishtirok etish shakllarida, shuningdek, siyosatni muvofiqlashtirish va integratsiyada samarali yangiliklarni kuzatish mumkin[5;9].

Mintaqaning barqaror rivojlanishidagi transformatsiya jarayoni hozirgi va kelajak avlodlar uchun uzoq muddatli farovonlikka erishish uchun iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatlarni birlashtirgan ko'p qirrali yondashuvni o'z ichiga oladi. Bu erda asosiy tarkibiy qismlarning taqsimoti quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish: Barqaror rivojlanish an'anaviy iqtisodiy faoliyatdan, masalan, resurslarni qazib olish yoki og'ir sanoatdan yanada xilma-xil va barqaror iqtisodiyot tarmoqlariga o'tishni o'z ichiga oladi. Bu innovatsiyalarni, tadbirkorlikni va bilimga asoslangan sanoatni rivojlantirishni rag'batlantirishni o'z ichiga olishi mumkin.

Resurslarni boshqarish: Tabiiy resurslarni samarali va mas'uliyatli boshqarish barqaror rivojlanish uchun juda muhimdir. Bu atrof-muhitga ta'sirni minimallashtirish uchun saqlash, chiqindilarni kamaytirish va qayta tiklanadigan energiya manbalarini targ'ib qilish strategiyalarini o'z ichiga oladi.

Ijtimoiy tenglik: Rivojlanish jamiyatning barcha a'zolari, jumladan, marginal guruhlarning ehtiyojlari va huquqlarini birinchi o'ringa qo'yishi kerak. Bu ta'lim, sog'liqni saqlash va asosiy xizmatlardan foydalanishni ta'minlash, shuningdek, gender tengligi va ijtimoiy inklyuziyani rag'batlantirishni o'z ichiga oladi.

Infratuzilmani rivojlantirish: Barqaror rivojlanish maqsadlarini qo'llab-quvvatlaydigan infratuzilmaga sarmoya kiritish juda muhimdir. Bunga samarali, arzon va ekologik toza transport tarmoqlari, kommunal xizmatlar va aloqa tizimlari kiradi.

Boshqaruv va siyosat: Rivojlanish faoliyatini boshqarish va tartibga solish uchun samarali boshqaruv va siyosat asoslari zarur. Bu shaffoflik, hisobdorlik va qarorlar qabul qilish jarayonlarida ishtirok etishni rag'batlantirishni, shuningdek barqaror amaliyotni rag'batlantirish uchun qoidalar va rag'batlarni amalga oshirishni o'z ichiga oladi.

Jamiyat ishtiroki: Rivojlanish loyihalarini rejalashtirish va amalga oshirishda mahalliy hamjamiyatlarni jalb qilish ularning muvaffaqiyati va barqarorligi uchun juda muhimdir. Bu manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashish, hamkorlik aloqalarini o'rnatish va jamoalarga qaror qabul qilish jarayonlarida ishtirok etish huquqini berishni o'z ichiga oladi.

Ta'lim va salohiyatni oshirish: Ta'limni rag'batlantirish va mahalliy salohiyatni oshirish innovatsiyalar, chidamlilik va moslashuvchan boshqaruv amaliyotlarini rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega. Bu barqaror turmush tarzi uchun treninglar va yordam ko'rsatish, shuningdek, atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy muammolar haqida xabardorlikni oshirishni o'z ichiga oladi.

Barqarorlik va moslashish: Barqaror rivojlanish tashqi zarbalarga chidamlilikni va iqlim o'zgarishi yoki iqtisodiy buzilishlar kabi o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish qobiliyatini talab qiladi. Bu moslashish salohiyatini oshirish, tirikchilik vositalarini diversifikatsiya qilish va ofatlarga tayyorgarlik ko'rish va javob mexanizmlariga sarmoya kiritishni o'z ichiga oladi.

Rivojlanish jarayoniga ushbu elementlarni integratsiyalashgan holda mintaqalar iqtisodiy farovonlik, ijtimoiy farovonlik va kelajak avlodlar uchun atrof-muhitni muhofaza qilishni rag'batlantiradigan barqaror o'zgarishlarga erishishi mumkin. Ko'p bosqichli boshqaruv bo'yicha barqaror mintaqaviy rivojlanishga o'tish jarayonining farazi boshqaruvning barcha darajalari va jamiyatning davlat boshqaruvi va boshqa ijtimoiy sheriklarning birgalikdagi harakatlariga bo'lgan talablari o'rtasidagi ijtimoiy aloqani mustahkamlash va kengaytirishdan iborat. Bu mintaqaviy o'zgarishlarni qarorlar qabul qilishning barcha darajalarida, mahalliy hokimiyat organlari, davlat va xususiy sohalarda hamkorlikning turli sheriklarini jalb qilishni talab qiladigan yaxlit, ko'p qirrali jarayon sifatida ko'rib chiqishdir. Bundan tashqari, Barqaror rivojlanishga erishish strategik varianti manfaatdor tomonlarning turli guruhlari bilan ishlash uchun xodimlarning malakasini rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi. Bu ijtimoiy kapitalni barpo etishga yo'naltirilgan chuqur o'zgarishlarni va kuchli sheriklik va ittifoqlarni talab qiladi. Polshada mahalliy hokimiyatning funksionalligi davlat boshqaruvining boshqa darajalari, biznes sektori va nodavlat tashkilotlari bilan hamkorlikka bog'liq bo'lib, butun mintaq va uning aholisi manfaati uchun umumiy hamkorlikni talab qiladi. Bundan tashqari, hamkorlik ma'lum bir jamiyatning nomoddiy

resurslariga bog'liq bo'lishi mumkin, masalan, ijtimoiy vakolatlar va sheriklar o'rtasidagi ishonch. Bunday nomoddiy resurslar o'sish, ijtimoiy funksiyani oshirish, ekologiyaga oid loyihalarni ijtimoiy qabul qilish tamoyili asosida yangi faoliyat turlarini rivojlantirish uchun shart-sharoit yaratish kabi an'anaviy salohiyatda bevosita namoyon bo'ladi.

Xulosa. Mintaqaning barqaror rivojlanishidagi o'zgarishlar jarayoni iqtisodiy o'sishni, ijtimoiy tenglikni va atrof-muhitni boshqarishni muvozanatlashtirishga qaratilgan kompleks yondashuvni inobatga oladi. Barqaror rivojlanish iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatlarni o'zaro bog'liq va uzoq muddatli farovonlik uchun bir xil darajada muhim deb hisoblaydi. Hududlar o'z iqtisodlarini an'anaviy sanoatlardan uzoqda, qayta tiklanadigan energiya, texnologiya va innovatsiyalar kabi barqaror va barqaror tarmoqlarga yo'naltiradi. Tabiiy resurslarni samarali va mas'uliyatli boshqarish atrof-muhitning buzilishini minimallashtirish va ularning kelajak avlodlar uchun mavjudligini ta'minlash uchun ustuvor hisoblanadi. Rivojlanish siyosati jamiyatning barcha a'zolarining ehtiyojlari va huquqlarini birinchi o'ringa qo'yib, inklyuzivlikni, gender tengligini, ta'lim, sog'liqni saqlash va asosiy xizmatlardan foydalanishni maqsad qilib qo'yadi. Barqaror rivojlanish maqsadlarini qo'llab-quvvatlovchi infratuzilmaga sarmoya kiritish, shaffoflik, hisobdorlik va qarorlar qabul qilishda ishtirok etishni ta'minlaydigan samarali boshqaruv tuzilmalari bilan bir qatorda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Mahalliy hamjamiyatlar rivojlanish loyihalarini rejalashtirish va amalga oshirishda faol ishtirok etadilar, tashabbuslar ularning ehtiyojlari va ustuvorliklariga mos kelishini ta'minlaydi.. Ushbu tamoyillar va amaliyotlarni qabul qilish orqali mintaqalar iqtisodiy farovonlik, ijtimoiy farovonlik va hozirgi va kelajak avlodlar uchun ekologik barqarorlikni ta'minlaydigan barqaror o'zgarishlarga erishishlari mumkin.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Yang, J. (2022). Adaptive Spatial Division-Guided Resource-Based Economic Transformation with Synergistic Resource, Economic, and Environmental Health. ncbi.nlm.nih.gov
2. Liang, G. J., Zhao, A., & Xin, X. (2022). Path of Regional Economic Transformation and Upgrading Based on Recurrent Neural Network. ncbi.nlm.nih.gov
3. Collste, D., Paula Aguiar, A., V. Harmáčková, Z., Galafassi, D., Pereira, L., Selomane, O., & van der Leeuw, S. (2019). Participatory pathways to the Sustainable Development Goals: inviting divergent perspectives through a cross-scale systems approach. osf.io
4. Naito, R., Zhao, J., & M. A. Chan, K. (2022). An integrative framework for transformative social change: a case in global wildlife trade. ncbi.nlm.nih.gov
5. Ullah, A., Pinglu, C., Ullah, S., & Haider Hashmi, S. (2021). Nexus of regional integration, socioeconomic determinants and sustainable development in belt and road initiative countries. ncbi.nlm.nih.gov
6. Fang, X. & Cao, Y. (2023). Spatial Association Network Evolution and Variance Decomposition of Economic Sustainability Development Efficiency in China. ncbi.nlm.nih.gov
7. K R Karduri, R. (2023). Transitioning to Tomorrow: The Global Journey Towards a Sustainable Energy Economy.
8. Marchenko, E. (2024). Resource Utilisation Elasticity Model. osf.io
9. Mazur-Wierzbicka, E. (2022). Measurement of Progress in the Environmental Area: Poland against the Countries of the European Union. ncbi.nlm.nih.gov

10. M Bennett, E., Biggs, R., Peterson, G., & Gordon, L. (2021). Patchwork Earth: Navigating pathways to just, thriving, and sustainable futures. osf.io
11. Liang, X., Si, D., & Zhang, X. (2017). Regional Sustainable Development Analysis Based on Information Entropy—Sichuan Province as an Example. ncbi.nlm.nih.gov
12. Drozdowski, G. & Dziekański, P. (2022). Local Disproportions of Quality of Life and Their Influence on the Process of Green Economy Development in Polish Voivodships in 2010–2020. ncbi.nlm.nih.gov
13. Hebinck, A., Selomane, O., Veen, E., de Vrieze, A., Hasnain, S., Sellberg, M., Sovová, L., Thompson, K., Vervoort, J., & Wood, A. (2020). Exploring the transformative potential of urban food. osf.io
14. Abreu, M., Comim, F., & Jones, C. (2022). A capability-approach perspective on regional development. osf.io
15. Chen, Y., Ji, X., & Lai, Q. (2022). Research on the temporal evolution track and influence of green development from 2010 to 2019. ncbi.nlm.nih.gov
16. Krzyśko, M., Wołyński, W., Ratajczak, W., Kierczyńska, A., & Wenerska, B. (2020). Sustainable Development of Polish Macroregions—Study by Means of the Kernel Discriminant Coordinates Method. ncbi.nlm.nih.gov
17. Heldal, R., Nguyen, N. T., Moreira, A., Lago, P., Duboc, L., Betz, S., C. Coroama, V., Penzenstadler, B., Porras, J., Capilla, R., Brooks, I., Oyedeji, S., & C. Venters, C. (2023). Sustainability Competencies and Skills in Software Engineering: An Industry Perspective.
18. Beer, A., Crommelin, L., Vij, A., Dodson, J., Dühr, S., Pinnegar, S., & Huang, D. (2022). Growing Australia's smaller cities to better manage population growth. osf.io
19. Guo, K., Li, S., Wang, Z., Shi, J., Bai, J., & Cheng, J. (2021). Impact of Regional Green Development Strategy on Environmental Total Factor Productivity: Evidence from the Yangtze River Economic Belt, China. ncbi.nlm.nih.gov
20. Wu, J., Guo, S., Huang, H., Liu, W., & Xiang, Y. (2018). Information and Communications Technologies for Sustainable Development Goals: State-of-the-Art, Needs and Perspectives.
21. Liao, Y., Gil, J., Yeh, S., H. M. Pereira, R., & Alessandretti, L. (2024). Socio-spatial segregation and human mobility: A review of empirical evidence.
22. Withycombe Keeler, L., Beaudoin, F., Cid, A., Cowley, R., Fahy, S., Lerner, A., Moran, C., & Torney, D. (2023). Building transformative city-university sustainability partnerships: the Audacious Partnerships Process. ncbi.nlm.nih.gov

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ 6 (4) – 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари**” электрон
журнали 2020 йил 6 август куни 1368-
сонли гувоҳнома билан давлат
рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой
тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-
уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).